

Bertolt Brecht a epické divadlo

DISQ009 (jaro 2021)

Život a svět BB ve skocích

Já, jenž toto píšu, píšu to na stroji, který v době mého narození ještě nebyl znám. Pohybují se v nových vozidlech rychlostí, kterou si můj dědeček neuměl představit; nic se tehdy tak rychle nepohybovalo. A vzlétám do vzduchu, což můj otec nemohl. Se svým otcem jsem už mluvil z kontinentu na kontinent, ale teprve se svým synem jsem viděl pohnuté obrazy výbuchu v Hirošimě.

(BB, Malé organon pro divadlo § 16)

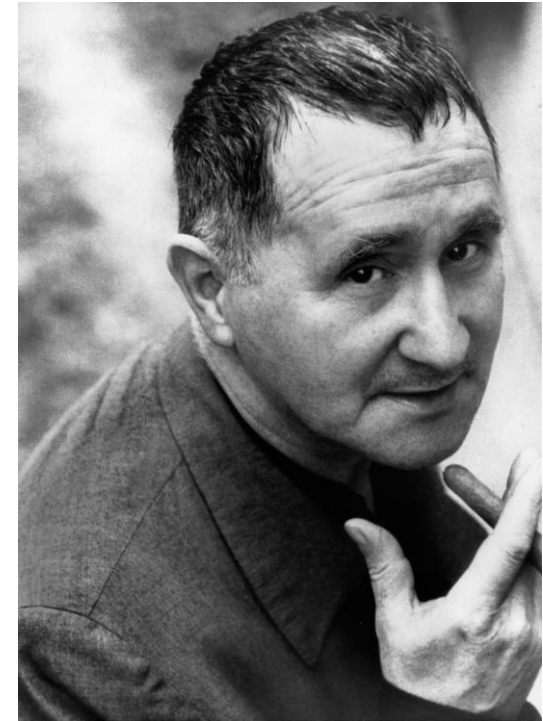

narodil se **10. února 1898**

- v bavorském Augsburgu, respektive česky Augšpurku či Aušpurku
- doba Německého císařství za vlády císaře Viléma II.

zemřel **14. srpna 1956**

- ve východním Berlíně
- v Německé demokratické republice (bývalá sovětská zóna)

- byl pokřtěn jako Eugen Berthold Friedrich Brecht, všichni ho oslovovali Eugen
- od roku 1916 si nechal říkat Bert
- a od roku 1922 do konce života byl pro všechny Bertolt

ustálená varianta jména:

Bertolt Brecht

mnemotechnická pomůcka:

B-T B-T

Augšpurk v roce 1900

Brechtův rodný dům

dětství v období Vilémovského císařství

- císař Vilém II. (Wilhelm II.) měl zálibení v uniformách, vojenských manévrech a přehlídkách
- militarismus prostoupil celou německou (zvláště pruskou) společnost včetně školství
- nacionalistická atmosféra vyústila v dogma

Bůh, císař a vlast

- vojenská služba byla v Německu hodnocena jako „škola národa“
- kdo sloužil v armádě, měl ve společnosti větší váhu
- kdo chtěl postupovat ve své profesní kariéře, musel být záložním důstojníkem
- císař Vilém II. se rozhodl vybudovat námořní flotilu
- jako propagaci tohoto cíle začali němečtí chlapci nosit námořnické oblečky
- i Brecht se svým mladším bratrem nosil námořnické oblečky
- Brechtovými dětskými hrdiny byl Napoleon a Friedrich Veliký, jejichž strategické manévry a bitvy dychtivě studoval
- stejně tak se oddával kovbojkám a májovkám

Brechtova rodina

- otec byl katolík, matka protestantka
- patřili k zajištěné střední třídě
- manželství nebylo příliš šťastné
- ve výchově dětí převládlo matčino protestantství
- v roce 1904 nastoupil Brecht do školy při luteránském kostele U Bosáků, která kladla důraz na náboženskou výchovu
- úžasná a poutavá vyprávění slýchal Brecht i od babičky z matčiny strany – zatímco pletla, vkládala do biblických příběhů, která vyprávěla svým čtyřem vnukům, příklady ze života
- Brecht si od útlého dětství výborně pamatoval příběhy, které slýchal ve škole, což mu ostatní děti záviděly

nechuť ke školám, ale radost z poznávání

- v roce 1908 nastoupil na královské gymnázium, které dokončil v roce 1917
- jednalo se o školu moderního typu, která ve výuce kladla důraz na exaktní vědy a moderní jazyky místo tradiční latiny a staré řečtiny
- Brecht byl do puberty tichým a hodným žákem, kolem 12 let se stal vzdorovitým a svým učitelům začal brzy lézt na nervy
- později napsal příteli:

Během devíti let, kdy jsem zkysnul na reálném gymnáziu, se mi nepodařilo znatelně zušlechtit své učitele. Bez přestání podněcovali mou touhu po nicnedělání a nezávislosti.

Velká válka 1914–1918

- na jejím počátku šestnáctiletý Brecht propadl vlasteneckému válečnému nadšení
- a jako většina příslušníků své generace prožil v průběhu války hlubokou krizi z narůstajícího absurdního utrpení mladých vojáků na frontě
- již v roce 1915 se zhroutila jeho křesťanská víra i víra v poslání německého národa
- vedení školy trvalo na oslavách válečných vítězství, zatímco studenti vídali jména svých kamarádů na seznamech padlých
- Brechtovi samotnému se, i s pomocí otce, podařilo válečnému šílenství vyhnout – od dětství měl vážně nemocné srdce, nastoupil až koncem války jako saniták v Augšpurku, pak na venerologii

Otto Dix

...po válce...

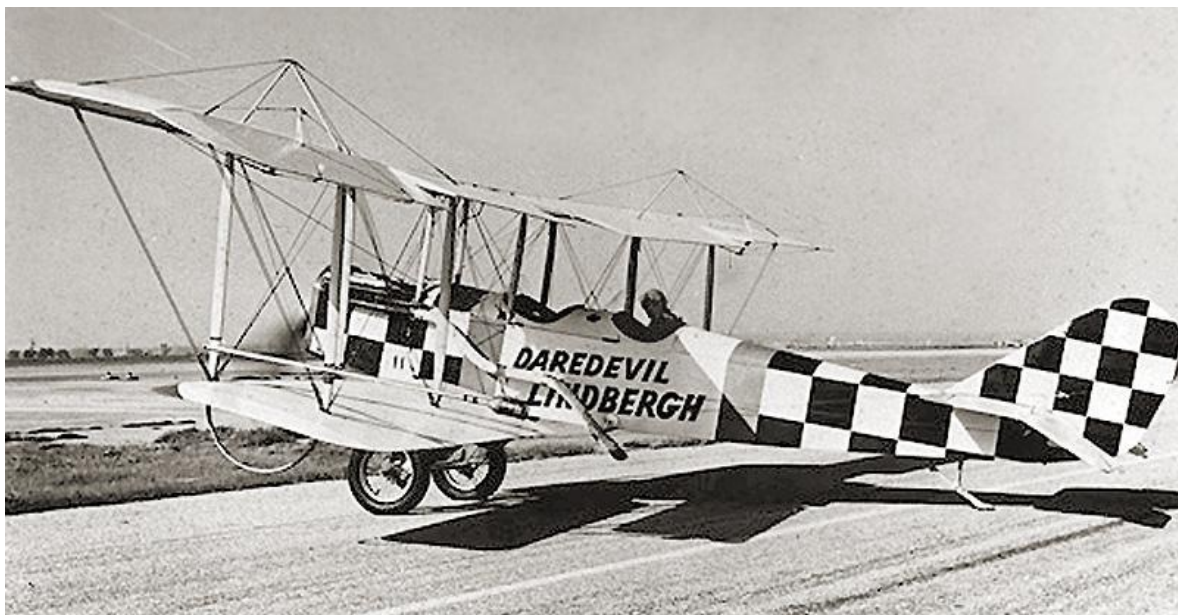
- sport, jazz, film

- a automobile...

moderní doba

- moderní věda – rozbití atomu (N. Bohr), teorie kvantové fyziky (M. Planck)
- moderní psychologie – psychoanalýza (S. Freud, C. G. Jung), behaviorismus, Gestaltpsychologie
- moderní architektura, bydlení

moderní myšlení, moderní móda

- účelnost, věcnost – pragmatismus, (neue) Sachlichkeit
- praktičnost

nová sociální (masová) hnutí

- extrémní levice a komunismus

- extrémní pravice a fašismus a nacismus

požár Říšského sněmu 27. února 1933

- propagandisticky nazván začátkem komunistického puče: „*čin žhářství je nejnestvůrnějším teroristickým činem vykonaným bolševismem v Německu*“
- následovalo omezení lidských práv a útoky na levici
- den po požáru Říšského sněmu odešel Brecht se svou rodinou z Německa
- útočiště pro sebe a rodinu našel v Praze, Vídni, Curychu, Dánsku, Švédsku, Finsku, SSSR a USA

pálení knih nacisty 10. května 1933

- mezi „upálenými“ autory byli B. Brecht, A. Einstein, L. Feuchtwanger, S. Freud, K. Mann, R. Musil, F. Wedekind, S. Zweig, J. Hašek...

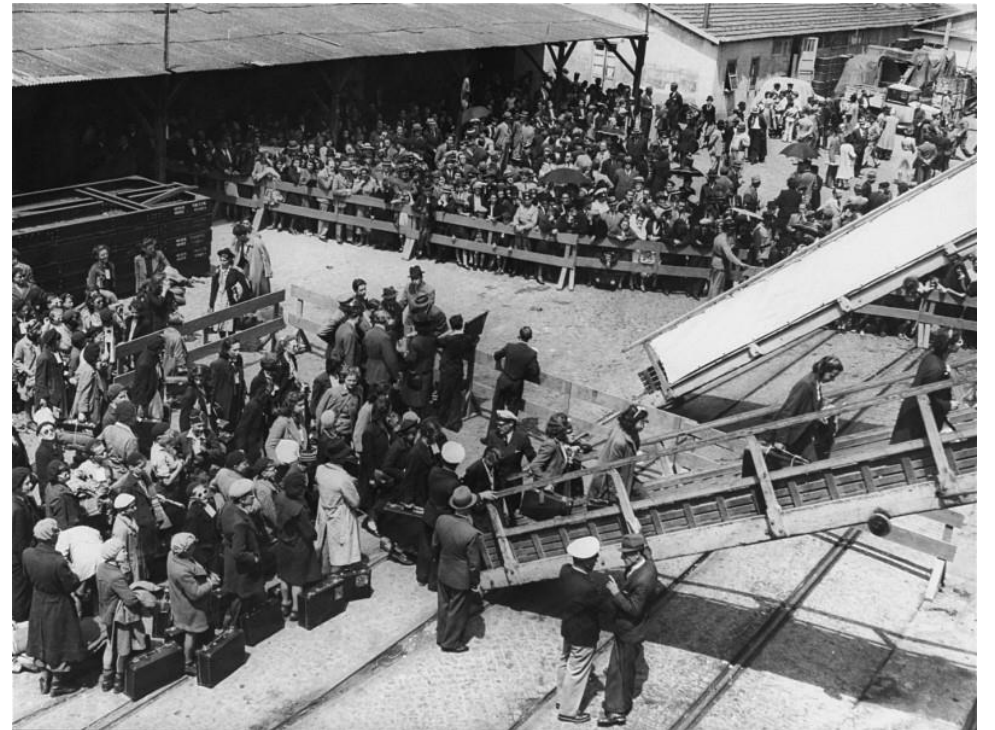

odchod do exilu 1933

- vedle obyvatel židovského původu odešli do exilu rovněž antifašisté a levicoví intelektuálové
- Brecht s rodinou strávil v exilu 16 let života

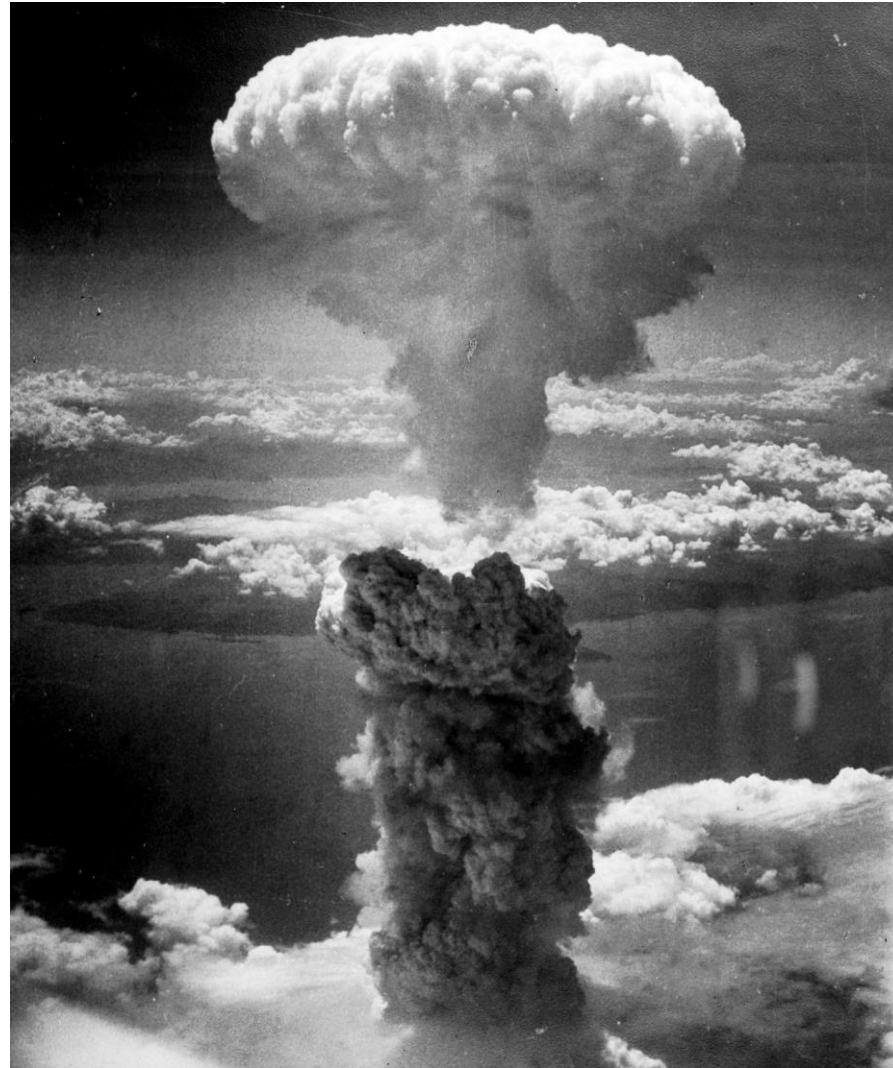
Cesty německých Židů

nultá hodina Německa – Stunde Null 1945

... otevřený konec druhé světové války...

útěk z USA a návrat do Evropy v roce 1947

- Brecht byl vyšetřován před Výborem pro neamerickou činnost ve Washingtonu 30. října 1947; vyšetřování byli sympatizanti a spolupracovníci komunistických stran
- záznam z části výslechu:
<https://www.youtube.com/watch?v=GkiqGxD4CZ8>
- o den později, 31. října 1947 odletěl z USA
- nepočkal ani na připravovanou premiéru inscenace *Život Galileiho* a viděl ji jen díky filmové dokumentaci, kterou pořídila jeho spolupracovnice Ruth Berlau
- do roku 1948 pobyt ve švýcarském Curychu

návrat do Berlína/příchod do sovětské zóny 1949

- na rakouský pas Helen Weigelové, s využitím československého tranzitního víza
- Brecht nikdy nebyl oficiálně občanem NDR
- se rozhodl pro zemi, jež chtěla uskutečnit vládu proletariátu
- zde konečně realizoval svou představu epického divadla v divadle Berliner Ensemble
- ovšem se stínem Stalina v zádech

*... v nejmladší populaci převládali
blondáci a modroocí, kteří nikdy
neviděli film s Chaplinem...*
(H. Weigel)